
MEMÒRIA DEL PROGRAMA D'ABSENTISME

CURS 2022-2023

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	3
1.1. JUSTIFICACIÓ	3
1.2. OBJECTIUS DEL PROGRAMA.....	4
1.3. ÀMBITS D'INTERVENCIÓ DEL PROGRAMA	4
1.4. EIXOS	5
1.5. CONSEQÜÈNCIES DE L'ABSENTISME	6
2. PROTOCOL D'ABSENTISME	7
2.1. PROMOCIÓ	7
2.2. IMPLEMENTACIÓ	8
2.3. MARC DE REFERÈNCIA	8
2.4. TIPOLOGIES D'ABSENTISME.....	10
3. ACTUACIONS VINCULADES A L'ABSENTISME	11
3.1. INICI DEL PROGRAMA.....	11
3.2. REUNIONS I COORDINACIONS	11
3.3. SEGUIMENT DELS CASOS D'ABSENTISME	12
4. L'ABSENTISME. UNA MIRADA DE CIUTAT	13
5. L'ABSENTISME. UNA MIRADA MÉS ENLLÀ DE LA CIUTAT	20
5.1. INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES ENTRE MUNICIPIS.....	20
5.2. SEMINARI DIBA EDUCACIÓ: ON SÓN LES NOIES QUE ABANDONEN PREMATURAMENT ELS ESTUDIS? (19/10/2023).....	21
5.3. JORNADES FORMATIVES FUNDACIÓ BOFILL	21
6. CONCLUSIONS	23
7. PROPOSTES DE FUTUR	27
8. DOCUMENTS DE CONSULTA	29

1. INTRODUCCIÓ

1.1.JUSTIFICACIÓ

El marc legislatiu en matèria d'educació estableix com a competència dels ens locals vetllar per la plena escolarització de l'alumnat de 6 a 16 anys en les diferents etapes del sistema educatiu. La lluita contra l'absentisme escolar i l'abandonament prematur dels estudis es fixa com un objectiu que s'ha d'aprofundir des de les causes que els provoquen i les conseqüències que se'n deriven, a través de la diagnosi i l'anàlisi, i el repte d'afrontar-ho des de la prevenció i l'actuació precoç.

L'àmbit d'actuació se situa entre el dret a l'escolarització de l'alumnat i el deure de l'escolaritat obligatòria¹ de les administracions públiques, a través de la intervenció multidisciplinària, però també de les famílies cap a la infància i l'adolescència.

En els centres educatius de Girona es detecten situacions d'absentisme en edat d'escolarització obligatòria. Les causes per les quals aquest alumnat no assisteix amb regularitat al centre educatiu, abandonen prematurament els estudis o no estan escolaritzats són diverses. Aquestes causes tenen el seu origen en els diferents àmbits de socialització i pot ser degut a la manca de motivació, a la relativa importància i acompanyament que fan les famílies a l'escolarització, per problemes de salut mental, per addicions a les pantalles, per falta de control parental, entre moltes altres que requereixen abordaments individualitzats. Entenent-se doncs com un fenomen multicausal i multifactorial que pot arribar a comportar un retard en l'aprenentatge o el fracàs escolar amb problemàtiques d'exclusió social.

Des de l'any 2009, l'Ajuntament de Girona compta amb un instrument d'intervenció per a la coordinació d'accions per a l'eradicació de l'absentisme escolar, la Comissió Tècnica d'Absentisme (CTA), liderada per la Regidoria d'Educació i formada per personal tècnic de l'Ajuntament, de la Generalitat de Catalunya i direccions de centre d'educació primària i secundària finançats amb fons públics. L'objectiu principal de la comissió és detectar i fer propostes d'actuació en els casos d'absentisme moderat i crònic perquè l'alumnat retorni al sistema educatiu abans que compleixi els 16 anys amb l'objectiu de garantir el dret de la infància i l'adolescència de Girona a la plena escolarització.

Al llarg dels anys de funcionament de la CTA, s'ha detectat que la comissió és un instrument d'intervenció que desenvolupa accions quan s'han esgotat totes les vies d'actuació sense obtenir un resultat positiu en relació amb el retorn de l'alumnat a l'aula; evidenciant la manca d'espais per a la prevenció de l'absentisme des d'una mirada integral de ciutat. Per aquest motiu, l'any 2021 es va desenvolupar el programa d'absentisme escolar, una eina per treballar des de l'anàlisi, el suport i la coordinació entre agents multidisciplinaris i la col·laboració per a la prevenció de l'absentisme i la reducció de l'abandonament escolar prematur.

¹ [Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació. Article 3: Els alumnes tenen dret a rebre una educació integral, orientada al ple desenvolupament de la personalitat, amb respecte als principis democràtics de convivència i als drets i les llibertats fonamentals.](#)

[Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència. Article 13.4 El dret a l'educació, incloses les activitats extraescolars, esportives, de lleure i les activitats culturals dels infants i els adolescents, ha de prevaler per damunt de les pràctiques culturals, la tradició i la religió, i llurs manifestacions; aquestes pràctiques no poden justificar en cap cas una discriminació, 48 Llei 14/2010 limitació o exclusió d'infants i adolescents en el ple exercici d'aquest dret.](#)

Amb el coneixement que no sempre l'absentisme escolar es trasllada en abandonament, hem de tenir present que una part molt important de la infància i l'adolescència amb pràctiques absentistes, poden finalitzar les seves trajectòries educatives amb insuficiències acadèmiques que els evoca a la precarització socioeducativa.

El programa d'absentisme escolar es defineix com un espai per donar resposta a la problemàtica multidimensional de l'absentisme escolar, que busca crear espais de treball des d'una mirada social, més enllà de les respostes reactives per avançar cap a propostes des de l'acompanyament i la prevenció. El desplegament del programa se situa sota els principis de l'equitat; per reduir les desigualtats d'oportunitats vinculades a l'àmbit cultural, econòmics i socials, i el principi de la coresponsabilitat; entès com el compromís de l'administració per garantir el ple dret a l'educació.

1.2. OBJECTIUS DEL PROGRAMA

- ❖ Reforçar les accions de prevenció de l'absentisme escolar i l'abandonament prematur dels estudis
- ❖ Desplegar accions de reforç positiu dirigides a famílies i alumnat
- ❖ Potenciar la coordinació entre els agents que intervenen a la ciutat en matèria d'escolarització obligatòria per assolir el ple dret a l'educació
- ❖ Promoure l'ús i la millora del protocol d'absentisme
- ❖ Elaborar una diagnosi de les dades d'absentisme de la ciutat per analitzar les causes i els factors que hi intervenen
- ❖ Canalitzar les demandes de millora en relació amb l'absentisme i l'abandonament prematur dels estudis i vehicular les propostes d'actuació als òrgans i institucions competents
- ❖ Generar espais de treball de bones pràctiques amb altres municipis de característiques similars

1.3. ÀMBITS D'INTERVENCIÓ DEL PROGRAMA

A través del desplegament dels objectius del programa, es despleguen 3 àmbits específics d'intervenció.

- **Anàlisi:** els casos que s'aborden des de la CTA permeten aproximar-nos a la realitat dels casos que generen una major complexitat d'intervenció, però no permeten tenir una mirada àmplia de l'absentisme escolar. L'absentisme temporal, puntual i moderat, i en ocasions el regular, és l'espai on s'emmarca el programa d'absentisme per tal de conèixer les causes d'inici de l'absentisme i planificació d'accions de prevenció a nivell de ciutat. Per tant, és el programa el que ofereix una mirada àmplia i comunitària de la situació de l'absentisme escolar des d'una perspectiva multidimensional.
- **Detecció i proposició:** el seguiment acurat dels casos d'absentisme, permet contextualitzar-ne les causes i facilitar la col·laboració i el reforç de les accions que es duen a terme per part dels diferents agents socioeducatius en la reducció de l'absentisme i l'abandonament prematur dels estudis. Un espai que ofereix una mirada global des de les complexitats acadèmiques i socials en relació amb cada centre educatiu i cada barri que permet plantejar estratègies de treball a curt i mitjà termini a través de diferents moments d'intervenció pública en

l'acompanyament a l'escolaritat. Polítiques públiques que tenen per objectiu promoure l'equitat en els processos educatius des d'una perspectiva inclusiva, integral i comunitària.

- **Coordinació, col·laboració i acompanyament:** per conèixer els factors multicausals que produeixen l'absentisme i l'abandonament escolar, és necessari establir vincles de proximitat entre els diferents agents d'intervenció. Un espai que ha de permetre la promoció del protocol d'absentisme escolar de la ciutat de Girona, l'acompanyament cap als diferents professionals per a la derivació i comunicació de casos i les sessions de treball que es puguin plantejar. Tenint en compte que l'absentisme és el reflex i la part més visible d'una situació molt més complexa que, en moltes ocasions, pot amagar negligències² cap al menor d'edat en edat d'escolarització obligatòria (esquema 1). Fet que sigui imprescindible una mirada social i un acompanyament el més proper possible posant en valor l'escolarització i no únicament des de la imposició a través de mesures punitives.

Esquema 1

1.4.EIXOS

- **Proximitat:** espais de treball que posin en relleu les relacions intrínseques entre pensament (cognitiu), acció (pragmàtic) i emoció (emocional).
- **Integralitat:** partir d'una visió holística de l'alumnat, més enllà de la seva dimensió acadèmica, per poder determinar els possibles riscos i generar processos d'intervenció multidimensionals de forma individualitzada.
- **Interseccionalitat:** posant la mirada en les diferents formes de discriminació per generar consciència sobre els eixos de desigualtat que provoquen experiències d'opressió i privilegis per raons de gènere, classe, cultura, fenotip...

² Segons l'observatori general número 13 (2011) del Comitè de Nacions Unides, classifica els tipus de maltractament d'infants i adolescents i especifica que es produeix maltractament per negligència o abandonament quan les necessitats bàsiques (físiques, socials o psicològiques) no són ateses, de manera temporal o permanent, com ara l'alimentació, la higiene, l'atenció mèdica, l'educació, el vestit, la vigilància, la seguretat, etc.

1.5. CONSEQÜÈNCIES DE L'ABSENTISME

Segons l'estudi de Sheila González Motos (2020)³:

“L'absentisme té conseqüències negatives molt evidents sobre el progrés i les oportunitats educatives dels alumnes:

- *Un alumne absentista incrementa significativament la seva probabilitat d'obtenir pitjors resultats acadèmics i d'abandonar els estudis.*
- *En darrera instància, l'absentisme s'associa al manteniment de conductes de risc o delictives i a majors taxes de desocupació.*

És, a més, un mecanisme de reproducció de les desigualtats socials en educació:

- *Afecta principalment a alumnes procedents d'entorns socialment desafavorits.*
- *Però també a alumnes escolaritzats en centres amb pràctiques disciplinàries rígides o mancances en l'atenció a la diversitat.”*

³ Gonzalez Motos, S. “Son efectius els programes de lluita contra l'absentisme escolar?”. Sèrie “Què funciona en educació”, núm 17. Barcelona: Ivàlua i Fundació Jaume Bofill, 2020.

2. PROTOCOL D'ABSENTISME

2.1. PROMOCIÓ

L'any 2010, l'Ajuntament de Girona i la Generalitat de Catalunya, amb el suport de la Fiscalia, van signar el protocol d'absentisme, una eina que estableix un sistema d'actuació clar i uns canals de coordinació ben definits entre les institucions, serveis i professionals implicats en la lluita contra l'absentisme. Dins aquest marc normatiu, totes les actuacions per a l'eradicació de l'absentisme a la ciutat de Girona es vehiculen a través d'aquest protocol.

Des de la mirada de la transversalitat i la coresponsabilitat, el protocol d'absentisme esdevé una eina imprescindible per conèixer el circuit d'absentisme en la detecció de casos per orientar els processos de control i detecció, tractament, seguiment i traspàs d'informació entre els diferents agents educatius. Des del programa d'absentisme es té l'objectiu de promoure el protocol d'absentisme per tal d'evitar conductes absentistes i l'abandonament escolar prematur de l'alumnat, i s'estructura a partir de:

- Sensibilitzar a la comunitat educativa sobre la necessitat de posar en relleu l'absentisme des de diferents graus i casuístiques
- Establir espais de trobada amb el personal docent per conèixer la realitat en relació amb l'absentisme dels centres educatius finançats amb fons públics
- Facilitar la detecció de conductes absentistes
- Promoure el circuit d'intervenció, coordinació i treball entre els diferents agents per a la implementació del protocol
- Fomentar i dinamitzar espais de treball compartit entre professionals que intervenen en l'aplicació del protocol d'absentisme

En aquesta línia, al llarg del curs 2022-2023, s'han fet un total de **41 trobades** amb els centres educatius finançats amb fons públics per posar en coneixement i resoldre aclariments en relació amb el protocol d'absentisme de la ciutat de Girona.

A més, el 4 de novembre de 2022 es va celebrar una sessió de treball dirigida pel Programa d'Absentisme en col·laboració amb els membres de la Comissió Tècnica d'Absentisme adreçada a professionals referents d'absentisme dels centres educatius de la ciutat de Girona on hi van assistir equips directius, professorat i tècniques d'integració social. En aquesta sessió es va repassar el circuit d'actuació quan es detecta un cas d'absentisme, es van afrontar problemàtiques a través del treball de casos pràctics i es van resoldre dubtes dels/les assistents. Amb la finalitat de treballar les eines per a l'abordatge dels casos d'absentisme i homogeneïtzar la intervenció des dels diferents centres educatius de la ciutat.

2.2.IMPLEMENTACIÓ

A l'hora d'implementar el protocol d'absentisme, s'han pogut detectar un seguit de punts forts que cal seguir promocionant. Alhora, també s'han detectat una sèrie d'elements de millora a tenir en compte:

Fortaleses	Debilitats
L'aprovació del Programa d'Absentisme permet la possibilitat de tenir una professional amb jornada completa i dedicació plena a l'abordatge de casos d'absentisme escolar	Al ser un programa amb una limitació temporal de 3 anys, no ofereix estabilitat professional a la tècnica d'absentisme, això ha provocat 2 canvis de referents des del maig 2020
Des de l'existència del programa d'absentisme han augmentat els espais de treball i de coordinació amb una mirada global de ciutat.	Dificultat de comunicació entre els diferents agents que treballen per prevenir l'absentisme
Els centres educatius poden elevar els casos d'absentisme regulars i crònics a la Comissió Tècnica d'Absentisme (CTA)	El procés de derivació de casos d'absentisme a la CTA suposa càrrega de tràmit al centre educatiu
Com es pot observar en aquesta memòria, any rere any, va en augment els casos d'absentisme que informen des dels centres educatius	Hi ha alguns professionals que tenen la creença de que si informen respecte a l'absentisme traeixen la confiança de la família cap al centre educatiu
L'absentisme aboca a tindre motius d'intervenció objectivables per treballar amb les famílies que reben seguiment de Serveis Socials	A Girona hi ha uns Servei Socials sobrecarregats que es veuen limitats a l'hora d'intervenir amb tots els casos d'absentisme regular o crònic
El protocol endreça les intervencions dels diferents agents que intervenen per reduir l'absentisme escolar. A més, homogeneïtza l'enfoc a nivell de ciutat quan els centres educatius detecten un cas d'absentisme.	El protocol té les seves limitacions. Quan s'esgoten totes les intervencions previstes, en última instància s'eleva el cas a la DGAIA i/o a Fiscalia. El procediment és llarg i existeix la manca d'un desplegament legal àgil perquè hi hagin conseqüències directes en casos d'absentisme crònic i històric. Com a resultat, es pot generar un discurs de desconfiança cap al protocol i el desplegament d'efectes quan es troben davant d'un cas d'absentisme greu.

2.3.MARC DE REFERÈNCIA

El protocol d'absentisme de la ciutat de Girona es basa en una normativa vigent tant a nivell internacional, estatal, autonòmic i local. A més, té en compte el marc normatiu que regula la protecció de dades.

Àmbit internacional:

- Declaració Universal dels Drets Humans, 1948
- Declaració Universal dels Drets de l'Infant, 1959
- Convenció sobre els Drets de l'Infant, 1989

Àmbit estatal:

- Constitució Espanyola, 1978
- Llei 50/1981, de 30 de desembre, per la qual es regula l'Estatut orgànic del Ministeri Fiscal
- Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació
- Real Decret de 24 de juliol de 1889 per el qual es publica el codi civil
- Llei 7/1985, de 2 de abril, reguladora de las bases de règim local
- Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del codi penal
- Llei orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor, de modificació parcial del codi civil i de la llei d'enjudiciament civil
- Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors
- Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i adolescència
- Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació

Àmbit Autonòmic:

- Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya
- Estatut d'Autonomia de Catalunya, 2006
- Pacte Nacional per a l'Educació, 2006
- Decret 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya
- Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials
- Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació
- Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència
- Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius
- Decret 230/2013, d'1 d'octubre, de règim sancionador en matèria d'infància i adolescència en l'àmbit competencial de l'Administració de la Generalitat de Catalunya
- Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes
- Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació
- Resolució EDU/464/2022, de 24 de febrer, per la qual s'aproven les normes de preinscripció i matrícula d'alumnes als centres del Servei d'Educació de Catalunya i altres centres educatius, en els diversos ensenyaments sostinguts amb fons públics, per al curs 2022-2023

Àmbit Local:

- Pla de govern municipal 2019-2023

Per altra banda, per poder tenir un control de l'assistència de l'alumnat a les aules, els centres educatius d'ensenyament obligatori i els de segona etapa d'educació infantil han de disposar de mecanismes de control de l'assistència a classe i el seguiment de l'alumnat.

Es considera falta d'assistència al centre educatiu quan l'absència de l'alumnat no és degudament justificada per la família. La justificació que s'accepta com a tal és, en principi, un justificant mèdic degudament formalitzat. En el cas d'alguna falta no justificada amb aquest requisit, qui tutoritza valorarà la justificació presentada per la família.

Encara que la segona etapa infantil (I3, I4 i I5) no és obligatòria, des del programa d'absentisme es considera un bon espai d'observació, detecció i prevenció de pràctiques absentistes des de l'inici d'infantil 3 per treballar hàbits educatius que condicionin comportaments posteriors.

2.4. TIPOLOGIES D'ABSENTISME

- **Absentisme puntual o esporàdic:** es produeix esporàdicament i no s'observa continuïtat. Absència de menys del 5% de faltes mensuals, sense regularitat mensual.
- **Absentisme moderat:** absències entre el 5% i el 25% de les sessions lectives de matí i tarda durant el mes.
- **Absentisme regular:** absències que oscil·len entre el 25% i el 75% de les sessions lectives de matí i tarda durant el mes.
- **Absentisme crònic:** absències de més del 75% de les sessions lectives de matí i tarda durant el mes.

El programa d'absentisme ha permès evidenciar situacions d'absentisme que no s'inclouen dins les diferents tipologies d'absentisme que es recullen en el protocol i que es poden agrupar en:

- **ABSENTISME**
 - **Absentisme temporal:** es caracteritza per la seva temporalitat associada a períodes de vacances ampliat per motius d'oci, viatges al país d'origen de la família o la impuntualitat a les primeres hores del matí i de la tarda.
 - **Faltes d'assistència justificades:** generalment associades al rebuig cap al sistema educatiu per part de la família.
 - **Alumnat no localitzat:** alumnat que està matriculat en un centre educatiu però que no hi assisteix de forma continuada ni justificada, i cap agent socioeducatiu és capaç d'establir contacte amb la família per tal de conèixer la situació en la qual es troba.
- **NO-ESCOLARTIZACIÓ**
 - **No escolarització d'alumnat d'entre 6 i 16 anys:** que engloba una diversitat de casuístiques com: la manca d'importància a l'escolarització per part de la família, fluxos migratoris d'arribada que comporten un retard en l'escolarització, etapes de cura, embaràs i criança...
 - **Desescolarització per motius de transició:** alumnat que en processos de transició de canvi d'etapa educativa, sobretot en l'etapa de 6è de primària a 1r d'ESO, no segueixen la trajectòria educativa i no estan matriculats a cap centre educatiu.
 - **Educació a casa (*homeschooling*):** educació alternativa, fora del sistema educatiu reglat, que es desenvolupa dins la llar familiar.
- **ABANDONAMENT PREMATUR DELS ESTUDIS:** ruptura definitiva amb el centre educatiu, l'alumnat continua matriculat però deixa, de forma indefinida, la seva assistència al centre.

3. ACTUACIONS VINCULADES A L'ABSENTISME

3.1. INICI DEL PROGRAMA

Tan bon punt es va incorporar la tècnica del programa (maig 2021), es va iniciar una planificació més específica per a l'assoliment dels objectius generals. La primera acció que es va dur a terme, amb la finalitat de donar a conèixer el funcionament del programa d'absentisme, va ser una reunió individual amb cada referent d'absentisme dels centres educatius de la ciutat, com a principals agents en la detecció, seguiment i intervenció dels hàbits d'absentisme escolar.

Al mateix temps que es feia difusió del programa, en les diferents trobades s'aprofitava per fer promoció del protocol d'absentisme a través del repàs del circuit amb la [infografia](#) creada per la Comissió Tècnica d'Absentisme, i es recollien possibles punts de millora en relació amb el tractament de l'absentisme escolar a Girona.

D'aquesta manera va facilitar establir vincles de confiança amb els centres educatius finançats amb fons públics, ja que veien que es recollien els dubtes, preocupacions i suggeriments que exposaven i que, en la mesura del possible, s'anaven intentant resoldre des del mateix programa.

Aquesta acció s'ha dut a terme de manera constant des de l'inici del programa, per mantenir les relacions amb les escoles i instituts de la ciutat. Ser present als centres educatius és una manera de treballar des de la proximitat i l'acompanyament cap als referents d'absentisme en el tractament i abordatge de la problemàtica de l'absentisme.

3.2. REUNIONS I COORDINACIONS

Les reunions esmentades no s'han produït només amb els centres educatius, sinó amb tots els agents de la ciutat que intervenen en l'absentisme escolar. Això ha permès establir acords per millorar la comunicació entre els organismes interns dels centres educatius i els agents externs que actuen en les fases més inicials quan es detecten casos d'absentisme (responsables d'absentisme dels centres educatius, serveis socials, EAP, agent tutor...).

A més de totes les coordinacions via telefònica i a través d'e-mails, durant aquest curs 2022-2023, s'han fet un total de 60 coordinacions presencials

- 41 trobades de coordinació i seguiment de casos d'absentisme amb equips directius i/o referents d'absentisme dels centres educatius finançats amb fons públics
- 5 trobades amb equips de Serveis Socials per a la promoció del protocol, traspàs d'informació i seguiment dels casos d'absentisme
- 1 trobada amb l'Agent tutor (Policia Municipal) per definir espais de treball compartit
- 1 trobada de coordinació amb l'Agent tutor (Policia Municipal) i l'equip d'escoles dels Mossos d'Esquadra
- 1 trobada conjunta amb tot l'Equip d'Atenció Psicopedagògica (EAP) per resoldre dubtes i homogeneïtzar intervencions i criteris d'abordament dels casos d'absentisme
- 3 trobades amb la Promotora Escolar de Girona Est per traspasar informació i fer seguiment de casos d'absentisme

- 1 trobada amb l'assessora de llengua i cohesió social (LIC) de Girona Est per situar a la nova professional i intercanviar informació
- Participació a 5 reunions del Pla Educatiu d'Entorn de Girona Est: 4 operatives de primària i 1 operativa de secundària, on es tracten temes d'absentisme (coordinacions, tractament de casos específics, preocupacions dels centres educatius, rol de les TIS, recull de dades...)
- 1 jornada de treball amb professorat i tècniques d'integració social referent d'absentisme dels centres educatius de la ciutat de Girona
- 1 trobada d'assessorament per la creació d'un protocol intern en un centre educatiu
- 4 Comissions Tècniques d'Absentisme on hi participen: EAIA, SBAS, EAP, Inspecció d'Educació Secundària, Mossos, Agent Tutor de la Policia Municipal i Servei d'Educació de l'Ajuntament
- 1 Comissió Institucional on hi va participar: Regidoria d'Educació, Infància i Esports, Director de Serveis Territorials del Departament d'Educació, Director de Serveis Territorials de Departament de Drets Socials, Policia Municipal, Mossos d'Esquadra, Directora i Treballadora Social de l'EAP, Tècnic d'Escolarització de l'Ajuntament de Girona i la Representant de les Escoles concertades.

3.3.SEGUIMENT DELS CASOS D'ABSENTISME

El seguiment dels casos d'absentisme de la ciutat ens permet fer una orientació més acurada als referents d'absentisme dels centres educatius i facilitar les connexions entre els organismes interns dels centres educatius i els agents externs que actuen en les fases més inicials quan es detecten casos d'absentisme (responsable d'absentisme dels centres educatius, comissions d'atenció a la diversitat, serveis socials, EAP, agent tutor...).

No només es fa seguiment dels casos d'absentisme comunicats pels centres educatius, també es col·labora amb altres institucions que poden tenir coneixement de forma indirecta de menors amb hàbits d'absentisme i, fins i tot, de menors no escolaritzats o no matriculats:

- Oficina Municipal d'Escolarització (OME)
- Comissions de Garanties d'Admissió (CGA)
- Policia Municipal: deteccions al carrer
- Serveis Socials: famílies que no han matriculat menors o amb hàbits absentistes
- Promotora escolar de Girona Est

A més a més, facilita el recull de dades per fer un anàlisi de la situació de l'absentisme escolar a la ciutat de Girona i de la seva evolució des que es va iniciar el programa d'absentisme, al maig del 2021.

La detecció precoç i el seguiment acurat de l'alumnat amb tendència absentista de la ciutat de Girona ha permès interconnectar agents socioeducatius per prevenir processos de ruptura escolar.

4. L'ABSENTISME. UNA MIRADA DE CIUTAT

Des de l'inici del programa -al maig del 2021-, s'evidencia un creixement exponencial de la comunicació de casos d'absentisme. Aquest augment es podria justificar per diferents factors:

- L'inici del curs escolar i la mirada de la intervenció precoç des dels centres educatius
- El coneixement del programa d'absentisme per part dels centres educatius
- La vinculació del centre educatiu amb la referent del programa d'absentisme
- La preocupació i la impotència que han sentit alguns/es professionals que treballen per revertir una situació d'absentisme, que ha portat a elevar-ho a l'Ajuntament
- La comunicació àgil i constant que hi ha entre l'OME i el programa d'Absentisme
- Les diferents coordinacions presencials que s'han fet amb els diferents centres educatius

Tractament de casos des del Programa d'Absentisme

El curs 2020-2021 es van derivar un total de 98 casos d'absentisme, mentre que aquesta xifra es va incrementar exponencialment al llarg del curs escolar 2021-2022, que es van comunicar al programa d'absentisme un total de 397 casos. Enguany, aquest la xifra segueix augmentant i tanquem el curs amb un total de 524 casos notificats: un **24'2%** més que el curs anterior.

Dels 524 casos que s'ha fet seguiment al llarg del curs escolar, 126 (24%) ja s'havien detectat durant el curs anterior i 398 (76%) han sigut registrats al programa d'absentisme sense previ coneixement de la seva existència, i han sigut tractats i treballats al llarg d'aquest curs escolar.

Curs	Nous casos	Seguiment	TOTAL
2020-2021	69	29	98
2021-2022	367	30	397
2022-2023	398	126	524

Canal d'entrada dels casos al Programa d'Absentisme Escolar

La detecció de casos no seria possible sense el traspàs d'informació a la tècnica d'absentisme escolar de l'Ajuntament de Girona, que aglutina i processa tots els casos d'absentisme de la ciutat.

La via d'entrada del total de casos registrats com a nous (398), en la seva gran majoria, ha sigut des del Centre Educatiu (52'8%), seguit de la detecció de casos des del propi programa d'absentisme (12'6%), esbrinant si hi ha germans/es, demanant el llistat d'assistència als centres educatius o creuant informació que provinents de diferents recursos i/o serveis.

Serveis Social també ha informat de nous casos que han detectat (8'8%), la Comissió de Garanties d'Admissió i el Projecte Singular també informen quan detecten un possible cas d'absentisme (8'3% cadascun). Les companyes de l'OME també informen quan les famílies adverteixen que no portaran el seu fill/a a l'escola o institut sinó és el centre educatiu que desitgen (26%). I la resta de casos son comunicats a través de la policia, en les Operatives de primària i directament a través de l'inspector (2'7% restant).

Canal d'entrada	TOTAL	%
Centre Educatiu	210	52'8%
Programa d'absentisme	50	12'6%
Serveis Socials	35	8'8%
Comissió de Garanties d'Admissió	33	8'3%
Projecte Singulars	33	8'3%
OME	26	6'5%
Agent tutor / policia municipal / Mossos d'Esquadra	7	1'7%
Operativa de primària (PEE Sector Est)	3	0'8%
Inspecció d'educació	1	0'2%
Total de casos registrats	398	100%

Absentisme temporal

Dels 524 casos, 8 es comptabilitzen com a desplaçaments temporals més enllà dels períodes de vacances escolars, aquests s'associen a viatges al país d'origen de la família o a la incorporació tardana a l'inici del curs escolar. Hem tingut coneixement de 8, son 32 menys que el curs anterior. Una de les causes principals d'aquest descens és que els Centres Educatius no han informat d'aquest Absentisme Temporal, quedant resolt en el moment que l'alumne/a es reincorporava.

Curs	Desplaçaments temporals
2021-2022	40
2022-2023	8

Desescolaritzats/des: No incorporacions als centres educatius, escolarització a casa i escolarització a distància

Aquest curs s'han detectat 18 casos d'infants i adolescents no escolaritzats. Això és degut a diverses causes:

- La meitat (9) son alumnes que tot i haver fet la matrícula al centre educatiu, no s'hi ha incorporat. Aquests engloben una diversitat de casuístiques com: la manca d'importància a l'escolarització per part de la família, fluxos migratoris d'arribada que comporten un retard en l'escolarització, etapes de cura, embaràs i criança que dificulten la logística i la conciliació familiar, etc.
- 2 no han fet la matrícula al centre, amb la creença que si no es formalitza la inscripció no hi haurà conseqüències. Ambdós es troben en un moment de transició de canvi d'etapa educativa (de 6è a 1r d'ESO), és a dir, no segueixen la trajectòria educativa i no estan matriculats a cap centre.
- S'han detectat 7 casos d'educació a casa, on els infants són desescolaritzats del centre educatiu per continuar una educació dins la llar familiar. 6 es troben fora del sistema educatiu

reglat, reben una educació alternativa. I el setè cas és un alumne ucraïnès refugiat de la guerra que ha seguit els estudis des de casa, en línia amb el seu centre educatiu del país d'origen.

Aquests 18 casos representen un **3'4%** del total dels casos d'absentisme registrats durant el curs 2022-2023.

Curs	No incorporació al centre	Per motius de transició (no matriculats)	Homeschooling	TOTAL
2022-2023	9	2	7	18

Distribució dels casos per nivell educatiu

Curs 2022-2023: dels 524 casos, 156 (29'8%) son de primària i 306 de l'ESO (58'4%). Aquest curs també s'ha posat la mirada a l'etapa d'infantil per focalitzar el treball en la prevenció de conductes absentistes futures: 62 (11'8%) són d'infantil.

Curs	Infantil	Primària	ESO	TOTAL
2020-2021	0	44	54	98
2021-2022	46	138	213	397
2022-2023	62	156	306	524

Curs 2022-23	TOTAL	%
Infantil	62	11'8%
1r Primària	22	4'2%
2n Primària	22	4'2%
3r Primària	26	5%
4t Primària	24	4'6%
5è Primària	27	5'1%
6è Primària	34	6'5%
Desescolaritzats/des	1 (9 anys)	0'2%
TOTAL PRIMÀRIA	156	29,8%
TOTAL INF + PRI	218	41'6%
1r ESO	46	8'8%
2n ESO	70	13'4%
3r ESO	89	17%
4t ESO	83	15'8%
Desescolaritzats/des	18	3'4%
TOTAL SECUNDÀRIA	306	58'4%
TOTAL PRI + SEC	462	88,2%
TOTAL INF + PRI + SEC	524	100%

Gènere

Curs 2020-2021: Dels 98 casos comunicats, 54 (60'7%) van ser dones i 35 (39'3%) homes.

Curs 2021-2022: Dels 397 casos comunicats, 193 (54%) van ser dones i 164 (46%) homes.

Curs 2022-2023: Dels 524 casos comunicats, 260 (49'9%) són dones i 264 (50'4%) homes.

Curs 2022-2023					
Gènere	Dones	%	Homes	%	No Binari
Infantil	31	5'9%	31	5'9%	-
Primària	75	14'3%	82	15'6%	-
Secundària	154	29'4%	151	28'8%	-
Total Gènere	260	49'6%	264	50'4%	-

Zonificacions

Curs 2022-2023: Al llarg d'aquest curs, els casos de primària es concentren en un 11'5% en centres educatius de la Zona A, un 40'3% en centres de la Zona B i un 45'9% en centres de la Zona C. A més, li hem de sumar un 2'3% de casos de no escolarització o alumnat no localitzat.

Els casos de secundària es troben en un 31% en centres de la Zona 1, un 18'6% en centres de la Zona 2 i un 47'1% en centres de la Zona 3. A més, li hem de sumar un 3'3% de no escolarització o alumnat no localitzat.

Zones infantil i primària ⁴						
	Curs 2020-21		Curs 2021-22		Curs 2022-23	
	Nº absoluts	%	Nº absoluts	%	Nº absoluts	%
Zona A	13	29,55%	31	17,13%	25	11'5%
Zona B	13	29,55%	80	44,20%	88	40'3%
Zona C	18	40,91%	70	38,67%	100	45'9%
NC					5	2'3%

Zones secundària ⁵						
	Curs 2020-21		Curs 2021-22		Curs 2022-23	
	Nº absoluts	%	Nº absoluts	%	Nº absoluts	%
Zona 1	13	24,07%	90	42,25%	95	31%
Zona 2	12	22,22%	22	10,33%	57	18'6%
Zona 3	29	53,70%	101	47,42%	144	47'1%
NC					10	3'3%

⁴ [Mapa de zonificació escolar d'Infantil i Primària curs 2022-2023](#)

⁵ [Mapa de la zonificació escolar i adscripcions de Secundària curs 2022-2023](#)

Derivacions dels casos a la Comissió Tècnica d'Absentisme (CTA)

Durant el curs 2020-2021 les derivacions de casos d'absentisme a la Comissió Tècnica d'Absentisme van suposar un total del 50% dels casos comunicats en el programa d'absentisme, mentre que el curs 2021-2022 aquesta xifra va suposar el 10% dels casos registrats en el programa d'absentisme.

Seguint amb la mateixa dinàmica, durant el curs 2022-2023 els casos derivats a la CTA han sigut 38, que fan un 7'3% dels casos registrats des del programa d'absentisme.

És a dir, més del 92% dels casos detectats i comunicats al llarg d'aquest curs s'han abordat des del propi programa. I son, aquells més greus (regulars i crònics), els que han passat per la CTA.

Curs	Programa d'absentisme	CTA
2020-2021	98	49
2021-2022	397	40
2022-2023	524	38

Agents interventors en els casos d'absentisme

A nivell de ciutat, es treballa de forma multidisciplinària. En xarxa amb diferents serveis i agents per afrontar la complexitat que suposa abordar els casos d'absentisme i procurar revertir la situació, alguns d'aquests agents es desenvolupen des de l'administració local (Ajuntament de Girona) i altres directament depenen de la Generalitat de Catalunya.

Al llarg del curs 2022-2023, per tal d'acompanyar diferents processos en l'àmbit acadèmic, emocional o social, hi ha intervingut en major o menor grau tots aquests agents:

Ajuntament de Girona

- Programa d'Absentisme
- Serveis Socials
- Agent Tutor (policia municipal)
- Oficina Municipal d'Escolarització (OME)
- Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA)
- Projectes de diversificació curricular (Projecte Singular, Projecte Rossinyol...)
- Servei d'Integració Familiar en Família Extensa (SIFE)
- Centre Jove de Salut
- Programa referent d'ocupació juvenil de Girona
- Espais Joves: L'Estació Espai Jove, Espai Jove Güell i Els Químics Espai Jove

Generalitat de Catalunya

- Centres educatius sostinguts amb fons públics
- Intervenció Inspecció Educativa
- Equip assessorament i orientació psicopedagògica (EAP)
- Mossos d'Esquadra
- Promotora escolar del Sector Est
- Unitats d'escolarització compartida (UEC)
- Centres de Salut Mental Infanto Juvenil (CSMIJ)
- Suport Intensiu a l'escolarització inclusiva (SIEI)
- Unitats d'Acompanyament i Orientació (UAO)

Altres serveis i recursos del 3r sector

- Centres Oberts
- Projecte d'Acompanyament a l'Escolaritat (PAE)

Baixes del programa d'absentisme

Curs 2022-2023: Al llarg del curs, com ja hem comentat, s'han registrat i treballat amb 524 casos d'absentisme. L'absentisme és quelcom fluctuant i moltes vegades, a través de les diferents intervencions des dels diferents serveis i/o recursos, millora l'assistència (24'8%), així i tot no desapareixen del programa perquè en qualsevol moment poden tornar a fer absentisme. Altres moltes vegades es canvien de domicili i de municipi i, per tant, deixen de ser competència de l'Ajuntament de Girona (9'7%). En altres casos, compleixen els 16 anys i abandonen els estudis voluntàriament (7'8%). Únicament dos casos son absentistes crònics però queda justificat per qüestions greus de salut.

Tot plegat suma un total de **224 casos** (42'7%) que son baixa del programa d'absentisme. És a dir, es tanca el curs 2022-2023 amb 300 en actiu (57'3%).

Motius de les baixes	TOTAL BAIXES	% sobre el total de baixes	% sobre el total (524)
Millora l'assistència al centre educatiu	130	58%	24'8%
Canvi de domicili fora de Girona	51	22'8%	9'7%
Abandonament dels estudis (+16 anys)	41	18'3 %	7'8%
Justificat: qüestions mèdiques	2	0'9%	0'4%
Total baixes del programa	224	100%	42'7%

Tipologia d'absentisme

Al finalitzar el curs 2022-2023 observem que dels 300 casos que segueixen en actiu, 40 son alumnat d'infantil, 9 son absentistes puntuals (3%), 63 son absentistes moderats (21%), 106 son absentistes regulars (35'4%) i 42 son absentistes crònics (14%).

A més, 8 acumulen molts retards (2'7%), 4 han acabat el curs abans de la finalització d'aquest i es preveu la reincorporació al setembre (1'3%), 18 estan desescolaritzats/des (6%) i hi ha 10 que desconeixem el grau d'absentisme (3'3%).

Tipus d'absentisme	TOTAL	%
Infantil ⁶	40	13'3%
Absentisme puntual o esporàdic (<5% faltes mensuals)	9	3%
Absentisme moderat (absències entre el 5% i el 25%)	63	21%
Absentisme regular (absències entre el 25% i el 75%)	106	35'4%
Absentisme crònic (absències de més del 75%)	42	14%
Acumulació de retards	8	2'7%
Desplaçaments temporals	4	1'3%
Desescolaritzats/des	18	6%
NC	10	3'3%
Total de casos actius a 30 de juny de 2023	300	100%

⁶ L'alumnat d'**infantil** no es pot comptabilitzar purament com absentisme, ja que no es troben en edat d'escolarització obligatòria

5. L'ABSENTISME. UNA MIRADA MÉS ENLLÀ DE LA CIUTAT

5.1. INTERCANVI D'EXPERIÈNCIES ENTRE MUNICIPIS

Al llarg d'aquest curs 2022-2023, la tècnica d'absentisme ha participat a unes trobades mensuals d'intercanvi de bones experiències amb altres municipis d'arreu de l'estat espanyol. Municipis amb característiques similars a la ciutat de Girona, és a dir, municipis amb una ratio d'habitants entre 80.000 i 120.000.

Els objectius d'aquestes trobades ha sigut crear un espai de reflexió sobre l'absentisme escolar, intercanvi d'experiències i de bones pràctiques. A més de la recerca d'actuacions aplicables als diferents municipis.

Aquestes trobades han sigut liderades per la tècnica d'absentisme de l'Ajuntament de Barakaldo (Biscaia). I hi ha participat els següents municipis:

- Alcobendas (Comunitat Autònoma de Madrid)
- Chiclana de la Frontera (Cadis)
- Móstoles (Comunitat Autònoma de Madrid)
- Rivas-Vaciamadrid (Barri Madrid capital)
- Sant Boi de Llobregat (Baix Llobregat-Barcelona)
- Llorca (Múrcia)
- San Sebastián de los Reyes (Comunitat Autònoma de Madrid)
- Dos Hermanas (Sevilla)
- Girona (Catalunya)

Els temes tractats han sigut:

1. Ordenança municipal i expedients sancionadors
2. Gestió de dades de menors (protecció de dades)
3. Treballar el control i les justificacions de faltes d'assistència amb el professorat i els equips directius dels centres educatius
4. Taula Local i Comissió d'Absentisme: participants i temes a tractar
5. Indicadors de risc i indicadors de protecció
6. Arguments perquè el programa d'absentisme es lideri des d'educació
7. Número de professionals i perfil de les persones que participen al Programa d'Absentisme
8. Treballadora social al Departament d'Educació?
9. "Conte amb tu" : sessions de motivació a l'aula (Móstoles)
10. Taller amb famílies d'ètnia gitana (Móstoles)
11. Treballar les justificacions amb el professorat (Rivas)
12. Treballar fora de l'aula amb l'alumne/a absentista - suport socioeducatiu (Chiclana)
13. Alumnat expulsat: aula d'intervenció (Chiclana)
14. Treball amb famílies: com arribar-hi?
15. Acompanyament retorn alumnat absentista
16. Acompanyament transició de 6è a 1r d'ESO
17. Campanyes de sensibilització
18. Conèixer com es deriven els casos d'absentisme escolar des dels centres educatius

19. Què fer amb l'alumnat de 16 anys que no aconsegueix la titulació?: itineraris formatius post-obligatoris sense titulació de l'ESO.
20. Abordament de casos d'absentisme d'infantil 3-6 anys.
21. Gestió i recull de dades d'alumnat d'ètnia gitana en memòries i informes

5.2.SEMINARI DIBA EDUCACIÓ: ON SÓN LES NOIES QUE ABANDONEN PREMATURAMENT ELS ESTUDIS?⁷ (19/10/2023)

En aquest seminari s'han presentat els resultats de l'estudi «On son les noies que abandonen prematurament els estudis?» que han dut a terme les investigadores Maribel Garcia i Hungria Panadero. L'estudi identifica les conseqüències de l'abandonament femení en clau de gènere i proposa accions pels programes de noves oportunitats del món local.

A més, s'ha comptat amb la participació del Centre de Formació Municipal de Persones Adultes de Sant Quirze del Vallès i Marta Curran investigadora del grup de Recerca GEPS de la UAB i membre del Comitè d'experts NOE 4.10, per reflexionar sobre la detecció i perfils de noies que abandonen i com tractar el biaix de gènere en l'oferta formativa.

5.3.JORNADES FORMATIVES FUNDACIÓ BOFILL

Durant el mes de març la tècnica d'absentisme va participar a dues jornades relacionades amb l'abandonament escolar precoç. Jornades formatives liderades per la Fundació Bofill. Aquestes jornades s'han seguit via online i han servit per generar un espai de reflexió i conèixer bones pràctiques que es desenvolupen arreu del territori.

Aquestes jornades han sigut:

1- Mentoria per continuar estudiant: reduir l'abandonament escolar al teu territori (3/3/2023)⁸

L'abandonament escolar és un repte que té moltes causes i que cal abordar des d'àmbits diversos i complementaris. Una de les vies que s'ha demostrat que té un gran potencial per acompanyar els i les joves en les seves decisions durant l'educació secundària és la mentoria, una solució individualitzada a les necessitats de cada jove per abordar un repte com és l'abandonament escolar que amaga una gran complexitat.

A Catalunya, un de cada sis joves abandona l'institut abans d'acabar els estudis postobligatoris. Milers de joves que potser no han pogut tenir un acompanyament adient abans de prendre la decisió d'abandonar i, per tant, tancar-se la porta a oportunitats personals, educatives i professionals.

⁷ Programa del seminari:

<https://www.diba.cat/documents/113226/348966465/NOE+4.10-Programa+Seminari+G%C3%A8nere+i+AEP.pdf>

⁸ <https://fundaciobofill.cat/actes/descobreix-el-potencial-de-la-mentoria-per-continuar-estudiant>

Completar els dos anys de secundària postobligatòria - sigui el batxillerat o el grau mitjà - es tradueix en un increment exponencial dels camins possibles. És sovint la diferència entre una vida precària i una vida plena.

Una proposta de Fundació Bofill per plantejar i debatre qüestions com ara:

- Com pot ajudar la mentoria a prevenir l'abandonament escolar?
- Per què la mentoria pot ser una palanca de canvi i empènyer a què l'alumnat segueixi estudiant, especialment els i les joves en risc?
- Com localment pot esdevenir una solució en les transicions educatives?
- Quins haurien de ser els agents implicats?
- Què hem de tenir en compte a l'hora de mentorar per a la continuïtat educativa?

2- Plataforma Zero Abandonament Escolar: 6 reptes per trobar solucions (7/3/2023)⁹

La Plataforma de reptes Zero Abandonament és una crida als municipis i a tota la comunitat educativa per reduir la xacra de l'abandonament escolar prematur. Un espai a on compartir propostes i aprenentatges sobre què funciona als nostres municipis contra l'abandonament i per explorar i activar, de manera col·lectiva, noves estratègies que el redueixin.

La Plataforma té l'objectiu de vehicular tot el coneixement, reunir a totes aquelles persones que treballen contra l'abandonament escolar a Catalunya per aprendre i inspirar-se conjuntament per trobar solucions al repte compartit.

Catalunya ha reduït les xifres d'abandonament escolar prematur (16,9 %) en els darrers anys, però continuem sent un dels territoris europeus on més joves abandonen els estudis, tant amb relació a Espanya (13,3%) com a la mitjana europea (9,7%)

La jornada es va basar en 6 reptes, cadascun va donar lloc a un grup de treball:

- 1- Zero invisibilitat: Per un sistema que identifica i fa seguiment de l'alumnat en risc d'abandonament escolar
- 2- Zero descoordinació: A l'hora d'organitzar i planificar els recursos del territori per tal de reduir l'AEP
- 3- Zero barreres econòmiques: Per garantir que l'alumnat en risc té cobertes les seves necessitats
- 4- Zero dificultats d'aprenentatge: Per assegurar que els i les joves reben els suports necessaris per tenir una experiència d'èxit educatiu que els motivi a continuar estudiant.
- 5- Zero desorientació: Per garantir la igualtat d'oportunitats en l'accés a l'orientació i l'acompanyament acadèmic-professional, adaptat a les necessitats de tot l'alumnat
- 6- Zero impediments al retorn: Per impulsar des dels municipis noves oportunitats socials i educatives per a joves que han sortit del sistema educatiu i necessiten metodologies innovadores i restauratives

⁹ <https://fundaciobofill.cat/actes/zero-abandonament>

6. CONCLUSIONS

- El programa d'absentisme s'evidencia com un instrument per a la detecció precoç dels casos d'absentisme a la ciutat de Girona. El seu enfocament, centrat en la intervenció des de la prevenció, ha servit per posar de manifest als centres educatius, l'abordatge de l'absentisme en fases inicials de caràcter puntual i moderat. Aquesta mirada, s'ha focalitzat en evitar, a través de les múltiples intervencions que es poden plantejar, que es produeixi un menor rendiment acadèmic, pitjors resultats escolars i un abandonament prematur dels estudis.
- L'accés a l'educació és un dret garantit per llei, però des del programa s'evidencia que si els centres educatius i les famílies d'infants i joves no disposen dels recursos necessaris per a l'acompanyament o bé no prioritzen aquest dret, l'equitat a nivell educatiu, no queda garantida. En aquest sentit, és un repte abordar la importància de l'escolarització des de la infància per establir bons processos d'aprenentatge i relació en espais educatius.
- L'increment de casos registrats curs rere curs des de l'existència del programa d'absentisme confirma la consolidació del programa. Respecte el curs 2021-2022, hi hagut un increment del 24'2% de detecció de casos, i respecte el curs 2020-2021, l'increment és d'un 81'3%. Números que posen en evidència l'efectivitat del programa d'absentisme escolar per detectar, registrar i fer front a una problemàtica educativa amb conseqüències no únicament acadèmiques, sinó també de caràcter social i relacional.
- La gran part de l'absentisme s'accelera de forma pronunciada a partir de l'educació secundària (58'4%), situant-se en menor mesura a 1r d'ESO (8'8%) i de forma més accentuada als altres 3 cursos d'ESO (46'2%). Tot i això, hem de tenir present, que del total d'absentistes, el 29'8% corresponen a la franja de primària i a mesura que incrementen els cursos també ho fa el percentatge d'absentistes. En aquest sentit, en l'etapa de secundària, les diferents graduacions en el nivell d'absentisme tenen el risc de cronificar la problemàtica, de forma que exigeixen intervencions i tractaments diferencials. Davant de la manca d'actuació, l'absentisme puntual pot donar lloc a situacions d'abandonament prematur dels estudis.
- S'ha de tenir present que en el primer cicle d'ESO comencen de forma simultània dos processos de transició, l'adolescència i l'educació secundària, fet que generarà diferents situacions d'adaptació, inestabilitat i conflictivitat.
- Amb la coordinació dels diferents agents socioeducatiu, aquest curs 2022-2023 s'han tornat a detectar diferents casos de desescolarització, sobretot en les transicions de primària a secundària. Aquest treball ha facilitat el seguiment i el registre d'aquesta tipologia de casos. També s'ha pogut treballar en la detecció i prevenció des de 6è de primària, garantint que tot l'alumnat hagi fet la preinscripció a 1r d'ESO. Enguany s'han detectat 7 casos en que les famílies no havien fet la preinscripció. En aquesta línia, s'ha fet coordinacions amb els Centres Educatius de primària de procedència i amb l'OME. Entre tots, s'ha fet l'acompanyament necessari per garantir l'escolarització a l'etapa de secundària.
- El desenvolupament del programa d'absentisme genera un impacte positiu en l'abordatge de l'absentisme escolar, posant de manifest la problemàtica en diverses intensitats i incrementant l'assistència a l'aula de l'alumnat. Tot i la millora de l'assistència, la problemàtica no s'eradica donada la seva dimensió i les casuístiques que l'acompanyen. A més a més,

s'evidencia que el programa interconnecta els diferents professionals de l'àmbit socioeducatiu amb l'objectiu de facilitar el treball transversal al llarg del procés d'escolarització de l'alumnat.

- Es posa de manifesta que les trajectòries d'èxit educatiu no només s'han d'acompanyar de polítiques acadèmiques i educatives, sinó també de polítiques d'intervenció sociocomunitària que interpel·lin també en els espais relacionals i comunitaris.
- L'ús del protocol d'absentisme és una eina que s'evidencia com a efectiva per seguir el circuit d'intervenció en els casos d'absentisme que arriben a la Comissió Tècnica d'Absentisme (CTA), però la prevenció i la coordinació entre professionals es desenvolupa amb el desplegament del programa d'absentisme.
- Tot i que sembla que ja queda lluny, la pandèmia ha actuat com un element d'increment de les desigualtats per raó de classe, gènere o cultura en relació amb l'escolarització, com a conseqüència de situacions de vulnerabilitat; ja sigui per motius de salut, d'ingressos econòmics a la llar o per l'escletxa digital... un nombre d'estudiants no s'ha reincorporat després de l'aturada acadèmica que van patir per la Covid19.
- Tot i que l'absentisme escolar no sempre es tradueix en abandonament prematur dels estudis, una gran part del jovent que no gradua al final de l'etapa obligatòria, han tingut trajectòries absentisme al llarg de la seva escolarització. En aquest sentit, s'evidencia la necessitat d'intervenir en aquestes trajectòries des d'una perspectiva global que contempli la dimensió acadèmica, educativa i social a través de la facilitació de recursos de diversificació en les etapes d'escolarització obligatòria, acompanyament i continuïtat formativa (PFI-PTT, PFI-PIP, proves d'accés, Joves en Acció, formació de persones adultes...). L'abandonament educatiu s'assumeix com una problemàtica pública que, no només té repercussions des del punt de vista educatiu, sinó que també se'n deriven a nivell econòmic a través de les dificultats d'accés al món laboral sense l'acreditació de la titulació d'educació secundària obligatòria.
- Des del curs 2021-22, els centres educatius posen en relleu la importància d'actuar des de la prevenció amb programes d'acompanyament a les famílies i a l'alumnat com la Unitat d'Acompanyament i Orientació (UAO), el programa Salut i Escola, el centre jove de Salut... que posen l'atenció en la salut des d'una mirada integral, donant resposta a les dificultats que es puguin presentar a nivell emocional a través d'un acompanyament continu i intensiu.
- Detectades des del programa d'absentisme, durant aquest curs 2022-23, l'educació a casa és una pràctica exercida per 6 infants (3 famílies). Són opcions no legalitzades a nivell educatiu, però tampoc estan prohibides explícitament, on les famílies són l'agent responsable de l'educació de les seves criatures. La falta de regulació i la xarxa legal que tenen les famílies que opten per aquest tipus de pràctiques implica una dificultat d'abordatge d'aquest tipus de casuístiques.
- Entre els principals factors de risc que dificulten la reducció de l'absentisme, els agents socioeducatius manifesten:
 - Necessitat de suport en l'acompanyament dels infants a les escoles (situacions de famílies monoparentals, dificultats logístiques de transport per accedir al centre educatiu, poca conciliació laboral-familiar...)

- Algunes famílies presenten dinàmiques repetitives d'arribar tard al centre educatiu de forma sistemàtica, evidenciant, per part de la família, la manca d'importància que s'atorga al dret a l'educació i als seus aprenentatges. Aquest punt ha fet que enguany s'hagi registrat un total de 8 alumnes absentistes per les hores no justificades de retards sistemàtics.
- Existència de serveis, adreçats a infants i adolescents, vinculats en l'àmbit de la salut emocional que només fan atenció al matí.
- Existència d'una tipologia de famílies d'origen gitano-portuguès que treballen en fires, es manifesta que quan arriba la temporada de fires, accentuen l'absentisme donades les dificultats per acompanyar els infants al centre educatiu. S'evidencia que aquesta tipologia de famílies tendeixen a faltar de forma més accentuada després de les vacances (Nadal, Setmana Santa, estiu...) ja que els és més difícil reincorporar-se a les dinàmiques del centre educatiu i tornar-se a enganxar als hàbits d'estudi. En aquest sentit, enguany s'ha començat a plantejar entomar aquesta problemàtica de forma comunitària i pensar en possibles actuacions enfocades a aquest col·lectiu concret.
- Al llarg del curs escolar, s'han comunicat un total de 8 casos d'alumnat, que marxa al seu país d'origen durant un període extens (normalment aprofitant allargar els períodes de vacances escolars), fet que comporta alteracions en els ritme d'aprenentatges i socialització
- La repetició de curs acadèmic
- L'inici prematur de l'absentisme, situat en franges de primària i inici del primer cicle de secundària
- L'absentisme escolar no queda exempt del biaix de gènere. Tot i que el percentatge de nenes/noies (49'6%) i nens/nois (50'4%) absentistes és molt igual, ens costa que hi ha condicionants relacionats amb el gènere que no es podem passar per alt:
 - Síntomes de malestar durant el període menstrual
 - Falta d'espais adequats i higiènics en les instal·lacions dels centres educatius en relació amb la menstruació
 - Problemàtiques de salut mental vinculades a processos d'autoexigència acadèmica o corporal que es deriven en trastorns mentals i alimentaris severes
 - Absentisme associat en termes de cultura i gènere que es vincula a les tasques de cura i reproducció
- S'han detectat grups de joves en edat d'escolarització obligatòria i de procedència estrangera, principalment de països de Sud-Amèrica i Amèrica Central, que es reuneixen al carrer en horari escolar i experimenten conductes de risc. Es posa en relleu la importància d'una comunicació àgil i fluïda entre tots els agents per detectar qui són aquests joves i treballar de forma conjunta per fer front a la complexitat que suposen aquest tipus de pràctiques.
- Un altre número a destacar és el de l'alumnat d'infantil: 62 alumnes d'entre 3 i 6 anys ja tenen pràctiques absentistes. Un número que va en augment amb el pas dels anys. En aquest sentit, es veu necessari treballar-hi des de la prevenció i posar-hi l'ull per tindre les xifres reals d'absentisme en aquesta franja d'edat. Creiem que els Centres Educatius encara no tenen la

costum d'informar d'aquests casos d'absentisme, únicament informen quan hi ha més causes de negligència que els hi preocupen.

- Degut a la diversitat d'agents que intervenen a la comissió tècnica d'absentisme i la complexitat de tasques que es desenvolupen (no només a nivell d'absentisme escolar), les intervencions que es desenvolupen requereixen la necessitat de facilitar una retroacció del desenvolupament i l'impacte de l'acció que s'ha plantejat als agents educatius i socials. Per tant, es posa de manifest, que el programa d'absentisme se situï com un vincle de recull, coordinació i seguiment d'intercanvi d'informacions i resultats.
- El total d'alumnat escolaritzat a la ciutat de Girona és 15.094: 9.843 alumnes d'infantil i primària i 5.251 a l'ESO. Això significa que des del programa d'absentisme s'ha registrat un 3'5% d'alumnat amb diferent grau d'absentisme. Des de l'Administració Pública es treballa perquè aquesta xifra arribi al 0%.

7. PROPOSTES DE FUTUR

- Donada la multiplicitat de causes que produeix l'absentisme, aquest fenomen s'ha de tractar de forma heterogènia, oferint una diversitat de respostes als diferents factors de risc que es poden presentar. El seu complex abordatge s'haurà de canalitzar a partir de la relació entre els diferents agents socioeducatius interns i externs al centre educatiu amb una mirada integral i complexa que traspasa les fronteres estrictament acadèmiques. Adequant la població objectiu a la diversificació d'accions, presentaria un impacte més efectiu, amb una major exclusivitat a l'educació primària o a l'educació secundària.¹⁰
- Al mateix temps, es planteja desenvolupar accions que acompanyin l'alumnat absentista durant tota la seva escolaritat i programes de retorn al centre educatiu amb l'objectiu d'evitar la reproducció d'aquest escenari o que esdevingui un abandonament definitiu dels estudis obligatoris.
- Es posa de manifest la importància de treballar l'absentisme en les fases de transició de les etapes educatives (d'Infantil 2 a Infantil 3, d'Infantil 5 a 1r de primària i de 6è de primària a 1r d'ESO), en especial atenció en acabar la primària i iniciar la secundària, on s'evidencia com l'etapa en què el risc d'absentisme s'accelera de forma pronunciada.
- Per aquell perfil de joves que finalitzen 4t d'ESO i no continuen al mateix centre educatiu o bé compleixen els 16 anys sense graduar i abandonen els estudis, es fa necessari establir mecanismes d'acompanyament a les seves trajectòries vitals. Per això, és important fixar espais de treball amb el Servei de Joventut i el Servei Municipal d'Ocupació pel coneixement i traspàs de casos de major de 16 anys que no finalitzen els estudis obligatoris.
- És preferible desenvolupar intervencions de caràcter educatiu, comunitari o sanitari, tot deixant la intervenció judicial i les mesures disciplinàries com a últim recurs¹¹. L'evidència mostra efectes positius en els incentius cap a l'alumnat per a la millora de l'absentisme, ja siguin avantatges acadèmics (per exemple, reducció dels exàmens a fer quan l'assistència millora), econòmics (bonificacions, beques de menjador, activitats extraescolars...)¹² o la vinculació de l'assistència a l'aula a sortides o altres activitats del centre educatiu.
- Proposta de plantejar actuacions de treball amb les famílies d'alumnat absentista des de diferents espais:
 - A les jornades de portes obertes (de 1r de primària i 1r d'ESO)
 - A l'inici de curs escolar
 - Espais de trobada abans de la comissió tècnica d'absentisme, liderada per Educació i conjuntament amb el centre educatiu o serveis socials
 - Coordinació amb espais de treball més enllà del centre educatiu (tallers d'èxit escolar impulsats pel servei de joventut)

10 Gonzalez Motos, S. "Son efectius els programes de lluita contra l'absentisme escolar?". Sèrie "Què funciona en educació", núm 17. Barcelona: Ivàlua i Fundació Jaume Bofill, 2020.

11 Gonzalez Motos, S. "Son efectius els programes de lluita contra l'absentisme escolar?". Sèrie "Què funciona en educació", núm 17. Barcelona: Ivàlua i Fundació Jaume Bofill, 2020.

12 R. D. Sutphen, J. P. Ford, and C. Flaherty, "Truancy interventions: A review of the research literature". *Res.Soc. Work Pract.*, vol. 20, núm. 2, p. 161–171, 2010.

- Plantejar actuacions des de la prevenció i la identificació de perfils sensibles a l'absentisme escolar, posant en relleu aquell perfil d'absentisme no reconegut pels centres educatius.
- Davant la pràctica absentista en èpoques de fires, alguns municipis han optat per condicionar els permisos de les parades de la família a l'assistència de l'alumnat a l'aula.
- Elaborar, consensuar i aprovar una ordenança municipal reguladora de l'absentisme escolar al municipi de Girona amb l'objectiu de facilitar la intervenció de l'administració local a través de la dotació d'un instrument jurídic i sancionador que permeti garantir el dret a l'escolarització obligatòria i lluitar contra l'absentisme escolar.
- Posar la mirada sobre l'absentisme en els Plans Educatius d'Entorn (PEE) de la ciutat. El PEE de Sector Est té una trajectòria més consolidada respecte a aquest tema, incorporant als espais operatius de reunió i coordinació a la tècnica del programa d'absentisme quan es tracten temes relacionats amb l'absentisme i/o l'abandonament escolar prematur. Aquesta oportunitat ha resultat ser molt profitosa perquè situa a la tècnica d'absentisme com a experta en la matèria per afrontar la problemàtica amb una visió comunitària, promovent l'intercanvi de bones pràctiques i la coordinació directe amb els centres educatius i els SBAS per treballar la prevenció i pensar noves actuacions a desenvolupar. Es pot incorporar aquest tipus de funcionament a la resta de PEE de la ciutat: Santa Eugènia-Sant Narcís i Pont Major.
- El programa d'absentisme té una limitació en el temps de 3 anys de durada (fins el proper 31 de desembre de 2023). A partir de llavors sorgeix l'oportunitat de replantejar de nou el programa, ja que la tasca de lluita contra l'absentisme i l'abandonament escolar prematur és un tema clau a abordar a la ciutat de Girona. L'orientació és un dels principals eixos a treballar per contribuir a la millora de les condicions d'escolarització i a l'èxit escolar i educatiu. Cal posar l'orientació en el centre de l'acció educativa, per facilitar la construcció d'itineraris educatius personalitzats (elecció d'estudis, graduació, expectatives de l'estudiant, projecció de futur, etc.) amb l'objectiu de reduir l'absentisme, l'abandonament escolar prematur i la promoció d'estudiants amb interessos i motivacions ben definides. Per tal d'assolir aquest repte, el programa d'absentisme pot finalitzar, però la seva tasca pot transformar-se i anar més enllà, esdevenint un nou programa SOAC (Servei d'Orientació d'Àmbit Comunitari).

8. DOCUMENTS DE CONSULTA

Articles

- Gonzalez Motos, S. “Son efectius els programes de lluita contra l’absentisme escolar?”. Sèrie “Què funciona en educació”, núm 17. Barcelona: Ivàlua i Fundació Jaume Bofill, 2020.
- R. D. Sutphen, J. P. Ford, and C. Flaherty, “Truancy interventions: A review of the research literature”. *Res.Soc. Work Pract.*, vol. 20, núm. 2, p. 161–171, 2010.

Documents

- Mapes de zonificació, [educació infantil de primer cicle, educació infantil de segon cicle i primària i educació secundària obligatòria](#)
- [Pla per a l’equitat educativa a Girona](#)
- [Protocol d’actuació per a l’atenció i eradicació de l’absentisme escolar a la ciutat de Girona](#)

Webs

- Fonts documentals sobre benestar i Protecció Infantil:
<https://bienestaryproteccioninfantil.es/fuentes-documentales/derechos-de-la-infancia/>
- Generalitat de Catalunya:
<https://canalsalut.gencat.cat/ca/salut-a-z/m/maltractaments-infancia-adolescencia/index.html>
- DiBa: Centre de recursos i accions formatives sobre absentisme i abandonament escolar
<https://recursos-formatius-ens.diba.cat/index.php/ca/recursos-accions-formatives/recurso/absentisme-i-abandonament-escolar-eines-i-estrategies-la-seva>